

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE I CRKVA GOSPE OD ZDRAVLJA

gradskom jezgrom. Potkraj toga razdoblja (1914) izrađen je i prvi poznati urbanistički plan grada.

Arhitekturu u XIX. st. obilježavaju povijesni stilovi, počevši od rijetkih spomenika klasicizma (glorijeta na Sustipanu i stara gimnazija), u okviru kojega djeluje i najistaknutija osobnost u arhitekturi XIX. st. V. Andrić, prvi splitski i dalm. konzervator. Restauracija stare vijećnice ima obilježja neogotike, u oblicima neorenesanse grade se palača Bajamonti, Prokurative i Biskupska palača, a u neobaroknima Kazalište (1893) prema projektu arhitekata Vecchiattija i Bezića. Secesija je ostavila najjasnije tragove na kući arhitekta Š. Nakića na Narodnome trgu i u Sumpornome kupalištu (K. Tončić, 1903). — U kiparstvu XIX. st. prvo je ime I. Rendić (nadgrobni spomenici V. Mihaljevića i obitelji Katalinić); pod utjecajem romantizma djeluje slikar J. Pavlović, a nešto poslije i realistički portretist V. Draganja; u portretima renoirovskoga ugođaja ostavio je traga i V. Bukovac.

Nakon završetka I. svj. r. grad se sve više širi izvan stare jezgre oko luke, osobito nakon donošenja novoga urbanističkoga plana nizozemskog arhitekta Schürmanna iz 1924. Najistaknutiji su arhitekti toga doba F. Kaliterna, P. Senjanović i J. Kodl, a pri kraju predratnoga razdoblja i zagrebački arhitekt L. Horvat (crkva Gospe od zdravlja). Split je tada druga rezidencija I. Meštrovića, koji je po vlastitoj zamisli dao sagraditi svoju palaču na Mejama, gdje je pohranio mnoge od svojih poznatih kipova, te adaptirao stari sklop Capogrosso i u njemu postavio drvene reljefe i veliko raspjelo. B. Dešković od 1921. stalno živi u Splitu, gdje ostavlja mnogobrojne

skulpture životinja u pokretu. U splitskome slikarstvu između dva svj. rata prvo je ime E. Vidović, a istodobno djeluju i priređuju izložbe J. Miše, J. Plančić, I. Job, S. Bonačićko, V. Parać. Za vrijeme tal. okupacije priređena je 1943. u Splitu u stanu kipara M. Studina i Ilegalna izložba slika i kipova umjetnika antifašista.

Poslije II. svj. r. Split karakterizira nagli prostorni rast; na l rubu gradske aglomeracije planski je podignuto cijelo novo gradsko područje, tzv. *Split III* (prema projektu arhitekata iz Urbanističkoga instituta Slovenije). — U tome su se razdoblju izvodili opsežni radovi na istraživanju, revitalizaciji i uređenju pov. jezgre s Dioklecijanovom palačom, koja je 1979. upisana u Unescov popis svjetske kulturne baštine.

Uz arhit. realizacije poslijeratnoga Splita vezana su imena L. Perkovića, Z. Lukšića, V. Bombardellija, N. Šegvića, S. Fabrisa, A. Šatare, I. Radića, F. Gotovca, D. Kovačića, S. Rožića, A. Svarčića, J. Rošina i mnogih mladih splitskih arhitekata, kao i stvaralaca iz drugih krajeva, zapaženih i po svojim splitskim radovima kao što su Gradski stadion (B. Magaš), kompleks bazena (I. Antić), Vojna bolnica (A. Ulrich), Sportski centar Gripe (Ž. Janković i S. Rožić). Kiparstvo u tome razdoblju razvijaju Meštrovićev učenik A. Krstulović i mladi kipari A. Midžor, K. Kovačić, K. Hraste, a slikarstvo A. Kaštelančić, J. Knežević, J. Pavić, M. Trebotić, V. Lipovac, V. Bavčević, P. Jakelić, Z. Mihanović, J. Botteri i drugi mladi umjetnici.

Arheološki muzej, najstariji u Hrvatskoj, osn. je 1820; u današnjoj je zgradi smješten od 1920. Sadržava bogatu građu iz prapovijesti, antike i sr.

SPLIT III

KLINIČKA (PRIJE VOJNA) BOLNICA, djelo A. Ulricha

